

سِنڌِي پاراڻو ڪتاب

پرائمري اسڪول

پهرئين ڪلاس لاءِ

سند ٽيڪسٽ بڪ بورڊ، ڄام شورو

سهڻا سخن

1. فقط الله جي عبادت ڪريو.
2. علم حاصل ڪريو ڀلي چين به ويڻو پوي.
3. ماڻهن جي خدمت ڪرڻ چڱائي آهي.
4. با ادب يا نصيب ، بي ادب بي نصيب.
5. سدائين سچ ڳالهايو.
6. پلائي جو ثمر پلائي آهي.
7. اڄ جو ڪر سڀاڻي تي نه ڇڏجي.
8. السلام ڪرڻ ۾ اڳيڙائي ڪريو.
9. ڪنهن جي به دل نه ڏکايو.
10. عمل بنان علم بيڪار آهي.

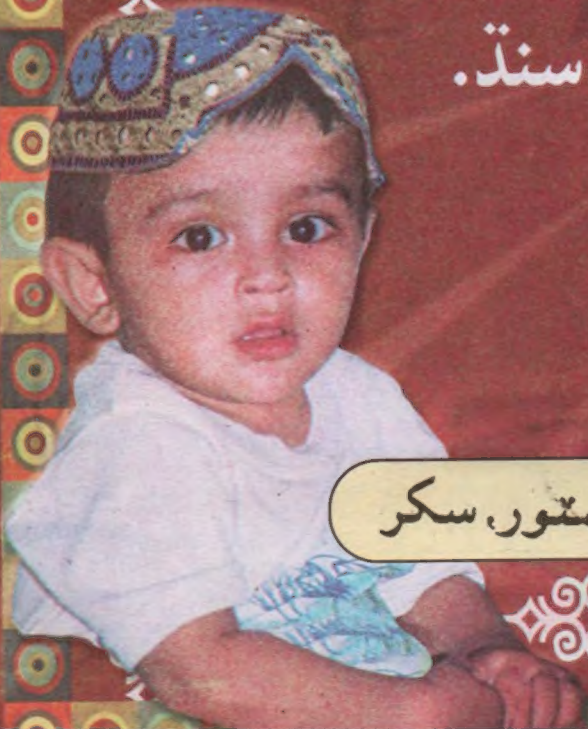

سِنڌِي ٻارڻو ڪتاب

پهرئين ڪلاس لاءِ

سِنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ،
ڄام شورو، سنڌ.

چپينڊڙ: عجائب اسٽور، سکر

هن ڪتاب جا سڀ حق ۽ واسطا سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ، ڄام شوري وٽ محفوظ آهن.
 سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ جو تيار ڪرايل ۽ سنڌ حڪومت جي تعليم ۽ خواندگي، واري
 کاتي جي مراسلي NO:SO(B&U) 6-60/2005 تاريخ 21-03-2013 موجب سنڌ صوبي جي
 سڀني پرائمري اسڪولن لاءِ واحد درسي ڪتاب طور منظور ڪيل.
 بيورو آف ڪريڪيولر سنڌ، پاران جوڙيل نصابي ڪتابن جي
 جائزي واري صوبائي ڪاميٽي، جو چڪاسيل.

نگران اعليٰ: قادر بخش رند

چيئرمين، سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ

نگران: شفيع محمد چانڊيو

ليکڪ:

ڊاڪٽر عبدالڪريم سنڊيلو ☆ محمد بچل ميمڻ
 الهداد پوهيو ☆ ولي محمد انصاري
 اياز قادري ☆ غلام قادر سومرو
 استاد بخاري ☆ رشيد احمد ميمڻ
 محمد اسماعيل شيخ ☆ سيد شير شاهه
 شفيع محمد چانڊيو

نظر ثاني ڪاميٽي: ڊاڪٽر غلام علي الانا ☆ محمد اديس جتوئي
 سيد امداد حسيني، ☆ دلشاد ڏيٿو
 تاج محمد جويو ☆ فرزانہ بلوچ
 شفيع محمد چانڊيو ☆ محمد اشرف خاصخيلي

آرٽسٽ: ساجده يوسف

ڪمپيوٽر گرافڪ: نور محمد سميجو

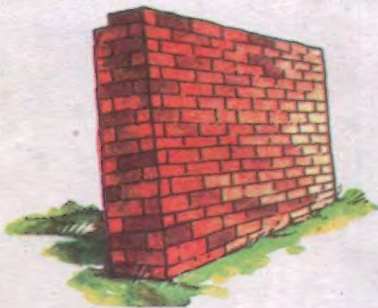
ڪمپيوٽر ڪمپوزنگ: نور محمد سميجو، فدا حسين ڳاھو

پروف ريڊنگ: جمشيد احمد جوڻيجو

هي ڪتاب حميد پرنٽنگ پريس، ڪراچي ۾ ڇپيو.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

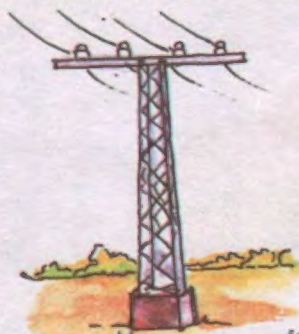
★ شاگردن کان تصویرن جي سڃاڻپ ڪرائي، اکر پڙهايو ۽ ٽپڪا ملائي اکر لکايو.

استاد لاءِ
هدايت:

ت ت ت ت ت ت ت

ت ت ت ت ت ت ت

ت ت ت ت ت ت ت

ت ت ت ت ت ت ت

★ شاگردن کان تصويرن جي سڃاڻپ ڪرائي، اکر پڙهايو ۽ ٽپڪا ملائي اکر لکايو.

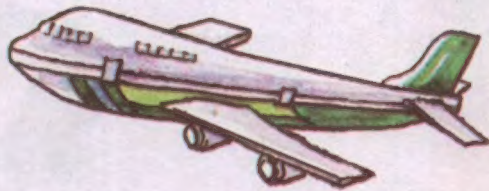
استاد لاءِ
هدايت:

ش ش ش ش ش ش ش

پ پ پ پ پ پ پ

ج ج ج ج ج ج ج

ج ج ج ج ج ج ج

★ شاگردن کان تصویرن جي سڃاڻپ ڪرائي، اکر پڙهايو ۽ ٽپڪا ملائي اکر لکايو.

استاد لاءِ
هدايت:

ج ج ج ج ج ج ج

چ چ چ چ چ چ چ

چ چ چ چ چ چ چ

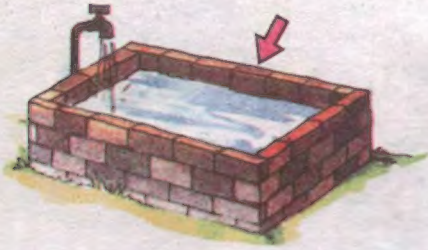

چ چ چ چ چ چ چ

★ شاگردن کان تصویرن جي سڃاڻپ ڪرائي، اکر پڙهايو ۽ ٽپڪا ملائي اکر لکايو.

استاد لاءِ
هدايت:

ح ح ح ح ح ح ح

خ خ خ خ خ خ خ

د د د د د د د

ذ ذ ذ ذ ذ ذ ذ

★ شاگردن کان تصويرن جي سڃاڻپ ڪرائي، اکر پڙهايو ۽ ٽپڪا ملائي اکر لکايو.

استاد لاءِ
هدايت:

ز ز ز ز ز ز ز

ز ز ز ز ز ز ز

ز ز ز ز ز ز ز

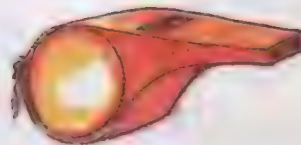
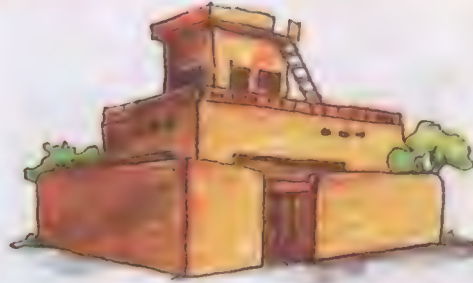

ز ز ز ز ز ز ز

★ شاگردن کان تصویرن جي سڃاڻپ ڪرائي، اکر پڙهايو ۽ ٽپڪا ملائي اکر لکايو.

استاد لاءِ
هدايت:

☆ شاگردن کان تصويرن جي سڃاڻپ ڪرائي، اکر پڙهايو ۽ ٽپڪا ملائي اکر لکايو.

استاد لاءِ
هدايت:

ش

ش ش ش ش ش ش ش

ص

ص ص ص ص ص ص ص

ض

ض ض ض ض ض ض ض

ط

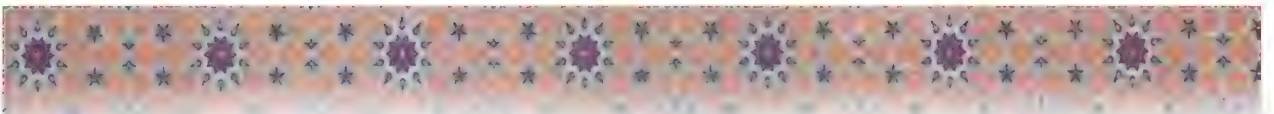
ط ط ط ط ط ط ط

* شاگردن کان تصویرن جي سڃاڻپ ڪرائي، اکر پڙهايو ۽ تپش ۾ ملائي اکر لکايو.

استاد لاءِ
هدايت:

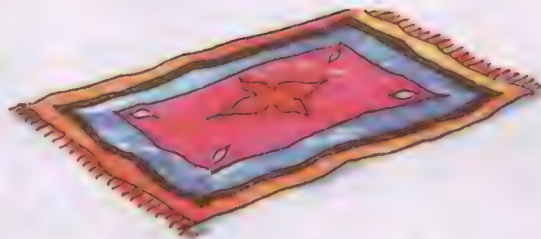
ظ

ظ ظ ظ ظ ظ ظ ظ

ع

ع ع ع ع ع ع ع

غ

غ غ غ غ غ غ غ

ف

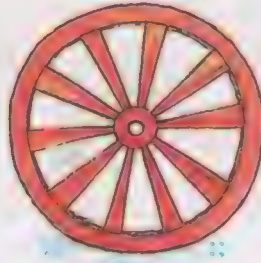
ف ف ف ف ف ف ف

* شاگردن کان تصویرن جي سڃاڻپ ڪرائي، اکر پڙهايو ۽ ٽپڪا ملائي اکر لکايو.

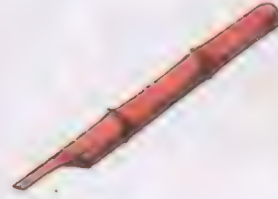
استاد لاءِ
هدايت:

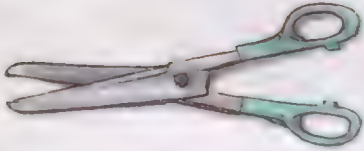
ق

ق ق ق ق ق ق ق

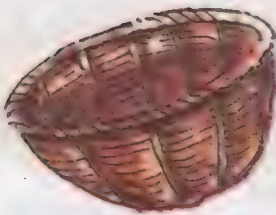
ق

ق ق ق ق ق ق ق

ک

ک ک ک ک ک ک ک

ک

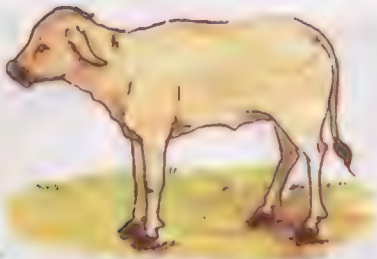
ک ک ک ک ک ک ک

* شاگردن کان تصویرن جي سڃاڻپ ڪرائي، اکر پڙهايو ۽ ٽپڪا ملائي اکر لکايو.

استاد لاءِ
هدايت:

گی

گی گی گی گی گی گی گی

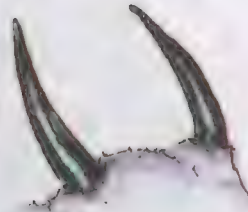
گی

گی گی گی گی گی گی گی

گه

گه گه گه گه گه گه گه

گی

گی گی گی گی گی گی گی

* شاگردن کان تصویرن جي سڃاڻپ ڪرائي، اکر پڙهايو ۽ ٽپڪا ملائي اکر لکايو.

استاد لاءِ
هدايت:

ل

ل

ل

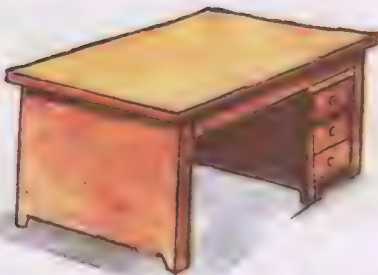
ل

ل

ل

ل

ل

م

م

م

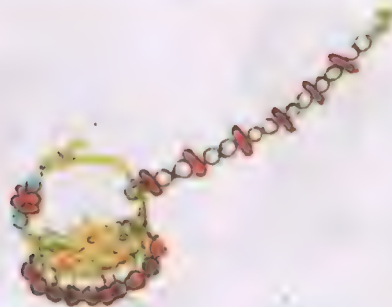
م

م

م

م

م

ن

ن

ن

ن

ن

ن

ن

ن

ط

ط

ط

ط

ط

ط

ط

ط

* شاگردن کان تصويرن جي سڃاڻپ ڪرائي، اکر پڙهايو ۽ ٽپڪا ملائي اکر لکايو.

استاد لاءِ
هدايت:

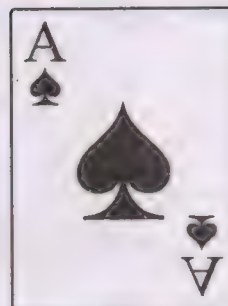

و

ه

ع

ي

* شاگردن کان تصويرن جي سڃاڻپ ڪرائي، اکر پڙهايو ۽ ٽپڪا ملائي اکر لکايو.

استاد لاءِ
هدايت:

الف - ب جي پٽي

ا ب ٻ پ ت ث ت

ث ث پ ج ج جه چ

چ چ ح خ د ڌ ڏ

ڊ ڍ ڏ ر ڙ ز

س ش ص ض ط ظ

ع غ ف ق ق ڪ

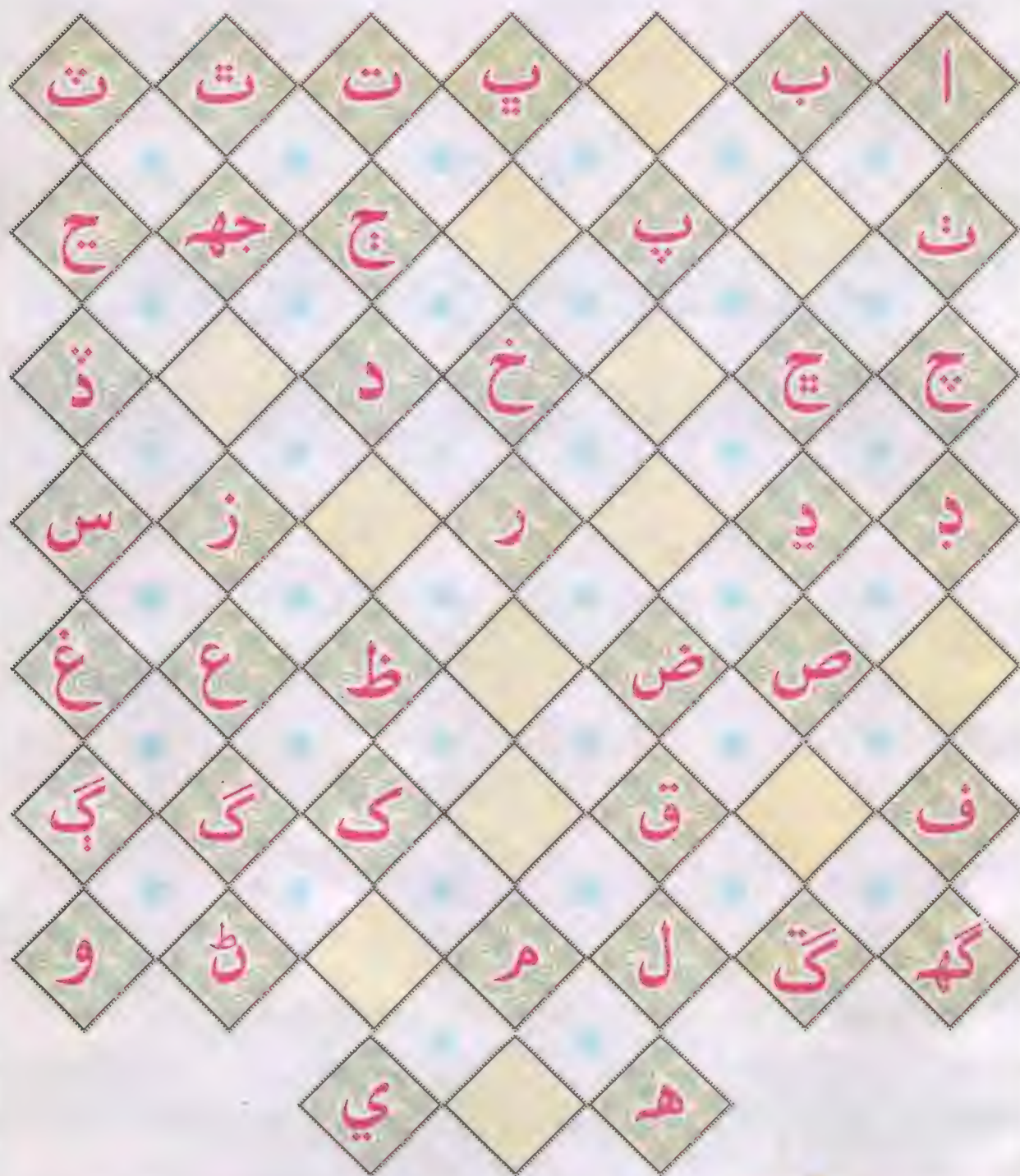
ڪ گ گ گھ گڱ

ل م ن ڻ و

ھ ٺ ڙ

خالي تارن ۾ الف - ب جا ڪٽل اکر لکو

* خالي تارن ۾ الف - ب جي ٻئي مطابق اکر لکيا وڃن.

استاد لاءِ
 هدايت

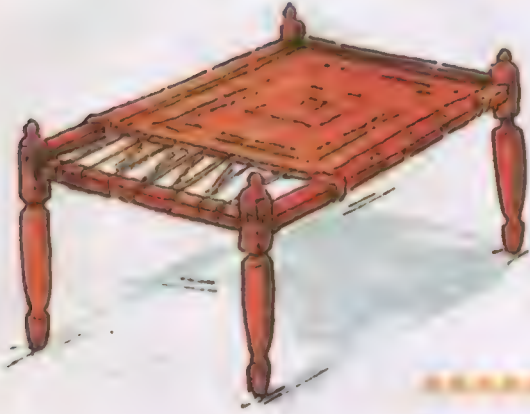
الف - ب جا آواز (ڪڪ پٽي)

اَ	آ	اِ	اِي	اُ	اُو	اي	آي	او	اَو
بَ	با	بِ	بِي	بُ	بُو	بي	بَي	بو	بَو
جَ	جا	جِ	جِي	جُ	جُو	جي	جَي	جو	جَو
جَه	جها	جِه	جِهي	جُھ	جُوھ	جهي	جَهي	جهو	جَھو
دَ	دا	دِ	دِي	دُ	دُو	دي	دَي	دو	دَو
سَ	سا	سِ	سِي	سُ	سُو	سي	سَي	سو	سَو
لَ	لا	لِ	لِي	لُ	لُو	لي	لَي	لو	لَو
مَ	ما	مِ	مِي	مُ	مُو	مي	مَي	مو	مَو
عَ	ئا	عِ	عِي	عُ	عُو	ئي	ئِي	ئو	ئَو
يَ	يا	پِ	پِي	يُ	يُو	يي	يَي	يو	يَو

ڪڪ پٽي جا آواز صحيح طرح سان پڙهايا ۽ ياد ڪرايا وڃن.

استاد لاءِ
هدايت:

ڪَ مَ

ڪَ مَ

هيءَ ڪَ آهي.

ڪ ت

پَ پَ

پَ پَ

هيءَ پَ پَ آهي.

پ پ

نَ مَ

نَ مَ

هيءَ نَ مَ آهي.

ن ت

پَ - پَ - پَ - پَ

آ نا

آنا

هي آنا آھن.

ا

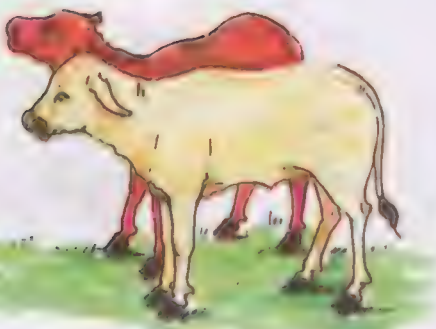

پا وا

پاوا

هي پاوا آھن.

و

گا با

گابا

هي گابا آھن.

گ ب

گپ - وڳ - نانا - ڳانا - بابا.

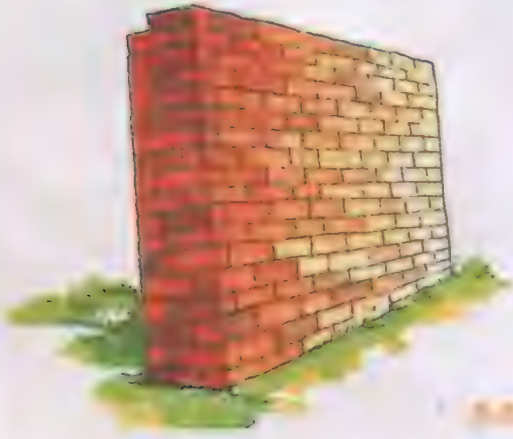

پِٽ

پِٽ

هيءُ پِٽ آهي.

پِٽ

چِٽ

چِٽ

هيءُ چِٽ آهي.

چِٽ

تِڏ

تِڏ

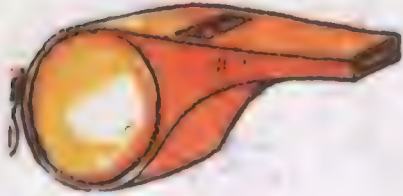
هيءُ تِڏ آهي.

تِڏ

اڏ - گاڏا - پڳا - ٽڪا - وڪ - چٽ.

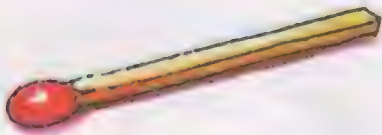

سِيڊ ٿِي

سِيڊِي

هِيءُ سِيڊِي آهي.

س ي

تِي مِي

تِيلِي

هِيءُ تِيلِي آهي.

ل

شِيڊ شِي

شِيڊِي

هِيءُ شِيڊِي آهي.

ش

گس - چڏ - شاياس - ڏاڏي - ناني.

اُڻُ

اُڻُ

هِيءُ اُڻُ آهي.

ڻُ

پُڪُ

پُڪُ

هِيءُ پُڪُ آهي.

پُڪُ

سُڻُ

سُڻُ

هِيءُ سُڻُ آهي.

اڪ - ڪڙ - پڻ - پڪ - پڻ - پڇ.

بُوت

بُوت

هي بُوت آھن.

صوف

صوف

هي صوف آھن.

ص ف

توت

توت

هي توت آھن.

ڏک - سُک - صاف - پُٺي - ڪوڪ - سُوت.

پير

پير

هي پير آهي.

ر

ديل

ديل

هي ديل آهي.

ڊ

ريل

ريل

هي ريل آهي.

پار - ڊڪي - پير - وٽ - ڪيل.

میز

میز مر

هيءَ میز آهي.

مر ز

عینک

عینک

هيءَ عینک آهي.

ع

سیٹ - تاري - ماہي - ماہي

بیٹ - ژینب - عید.

تاري دس - بیٹ لک - سیٹ اچي تو.

گهوڙو

هيءُ گهوڙو آهي.

گهوڙو

چولو

هيءُ چولو آهي.

چ

ڪوڪو

هيءُ ڪوڪو آهي.

چوئي - گهيٽو - گهاٽو - پاڙو.
گهيٽو ڏس - گهوڙو ڏوڙي ٿو.

خَوْضُ

خَوْضُ

هِيءُ خَوْضُ آهي.

ح ض

فُوجُ

فُوجُ

هِيءُ فُوجُ آهي.

ج

عَوْرَتُ

عَوْرَتُ

هِيءُ عَوْرَتُ آهي.

حاجي - راضي - اوج - موج.

حاجي راضي ٿي - شاباس ڏي.

هَت

هَت

هي هَت آهِن.
ه

مَت

مَت

هي مَت آهِن.

دَر

دَر

هي دَر آهِن.
د

هر - گهر - هَت - دِلو - ياڳا - پِلو
وڪر وٽ - مَت پير - گهر هل - دَر وٽ ته پيهه

بَدَڪَ

هيءُ بَدَڪَ آهي.

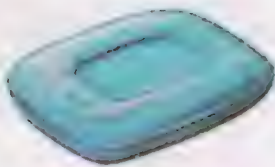

يَڪَڻَ

هيءُ يَڪَڻَ آهي.

يَڪَڻَ

صَابُونُ

هيءُ صَابُونُ آهي.

ڊِگُو - ڊِگُو - لَڪَڻَ - بَصُرَ - تَرُونُ.

ڊِگُو ڊِڪَ - لَڪَڻَ ڏَ هَلُ - بَصُرَ پُورِي - تَرُونُ سِڪَ - صَابُونُ هَلُ - بَٽُ اُڳهَ.

ق ل م

ہی قلم آہن۔

ق

خ چ ر

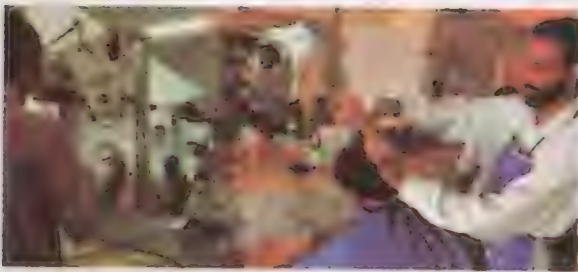

ہی خچر آہن۔

خ

خ ب ر

ہی خبر آہن۔

قاضی - خبر - خج

قاضی لک - خبر وٹ - خج کمر

ڪارا ڪارا
هي ڪارا آھن.

ڳانا ڳانا
هي ڳانا آھن.

رازا رازا
هي رازا آھن.

ڪارا رڳو - رات جو تارا ڏسڻ.
ادا ڳانا ڏي - رازي جي مائي ڪڻ.

صاڻو
جيءُ ادا
ادا، اچ
هٿ ڏي
گهر هل
ماني ڪاءُ
ادا، هائو.

ع ع

ذَ طُ

ذُ

هِي ٔ ذَ طُ آهِي.
ذَ

سِ سِ

سِ

هِي سِ سِ آهِن.
سِ

ذَنَا ذَ طُ كَاهِ.
دِ بَ كِي جَا سِ سِ دِسُ.
صَابُو وَ طُ نَه وَدِ.
وَ اِ پارِي بِيرَ توري ثو.

جَ جِجَ

هِيَّ جِجَ آهي.

ج ج

جِجَ دِسُ.

اَجَ لَکِي آهي.

پاڻي پيارِ.

هُوَ دَوَرِي تُو.

يُجَ تَه سَهِي.

طوطو طوطو

هيءُ طوطو آهي.

ط

ظالظ

ظ

طوطو ميوو ڪائي ٿو.

طوطي جو پَر نه پٽ.

طوطي کي نه مار.

ظُلْمُ نه ڪر.

سَبَقُ اَوِڻِيهون

لَعَزُ

لَعَزُ

هي لَعَزُ آهِنِ.

غ

ثَمَرُ

ثَمَرُ

هي ثَمَرُ آهي.

ث

ميوي کي ثَمَرُ چِئبو آهي.

ميوو مِنو آهي.

گهوڙي کي لَغامُ ڏي.

قِيَتو

هي قِيَتو آهي.

ق

قَطِي

قَطِي ڏي.

چو ڪَرُ

قِيَتو ڦري ٿو.

قَطِي ڏي.

عارفُ سُنو چوڪَرُ آهي.

سَبَقُ اِيڪِيهون

جِهَر ڪِي

جِهَر ڪِي

هِيءُ جِهَر ڪِي آهي.

جِه

جِهَر ڪِي تاريءَ تي ويٺي آهي.

جِه جِهِي ماني. جِه جِهِي پاڻي.

پيسا ڏي. ٽڪيٽ وٺ.

جِهَازُ اُڏامي ٿو.

☆ (جِه) اکر جي واقفيت ڏيڻ لاءِ ٻيا پڻ اهڙا جملا سيکاري، پڙهايا ۽ لکايا وڃن.

استاد لاءِ
هدايت:

سَبَقُ بَاوِيهون

گَدَّه

خَچَر

گَهوَرَو

گَدَّه خَچَر جِيڏو نہ آهي.
گَدَّه گَهوَرِي جَهڙو نہ آهي.

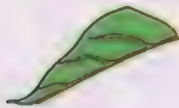
سَبَقُ تِيويهون

سَجُو پَنُ

اڏُ پَنُ

پَنَ جو ذَرُو

ذَرُو
ذ

مائو مَنو آهي. مائي جو ذَرُو وَڻُ.

پَنُ سائو آهي. پَنَ جو اڏُ ڪُڻُ.

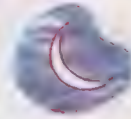
* سڄي، اڌ ۽ ذري جي ڄاڻ ڏيئي اهڙا جملا لکيا ۽ پڙهايا وڃن.

استاد لاءِ
هدايت:

سڳي چو ويٺو

چنڊ

گينجي

گهند

مينهن

انڊ

سونڊ

ڏاند

ليمون

شينهن

چونري

انڊ - شينهن - ڏاند - مينهن - سونڊ -
گهند - چنڊ - گينجي - ليمون - چونري.

چنڊ اُڀريو آهي. انڊ ڪاڙو. ڏاند ڪاهي هلي. گهند وڃي ٿو.
شينهن گجي ٿو. هاڻي جي سونڊ ڏس. ليمون کڻو آهي.
گينجي گتري ٿي. چونري کڻي. مينهن جو کير پي.

سَبَقُ پَنجُو بھون

هي ڪلهو آهي.

ملھ وڙھ.

سنھي چوڪري.

سویر سنھ.

سویر اُت.

پوڙھو ماڻھو.

ڪُ ڪلهو - مَ ملھ - وِ وڙھ - لھ - ڙھ - نه.
مَ سنھي - مَ خھ - ما ٿھو - مھ - ٿھ.

اچو تہ سَبَقُ پڙھون. گھوڙي تي چڙھ.
ڳالھ تہ ٻڌ. ڳاڙھا گل ڏس.
ادو ڪالھ آيو. رستو سوڙھو آهي.

گلاسَ ۾ پاڻي آهي.

مَٿي تي ٽوپي آهي.

پِڇرو ۽ پڪي ڏسُ.

طوطو پِڇري ۾ آهي.

پڪي وَٽَ تي آهي.

۾ - تي - ۽

هيءُ انبُ مُنهنجو آهي.

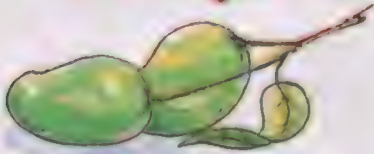
هيءُ ڪيلو تُنهنجو آهي.

صوف مُنهنجا آهن.

ڏاڙهون تُنهنجا آهن.

انبڙيون مُنهنجون آهن.

قريون تُنهنجون آهن.

تُون مُنهنجو پاءُ.

آءُ تُنهنجي پيٽُ.

مُند - تَند - هَند - رَهون - رَيون - يون

اَدا آءُ.

يَلِي آءُ.

جِي آءُ.

مَانِي كَاءُ.

پاڻِي پِيءُ.

سدا جِيءُ.

سَبَقُ اَوُتِيهون

نَنِڊڙا، مَنِڙا، سُهڻا ٻارَ،
 آسَ وَطَنَ جِي ۽ آڌارَ.
 هاڻِ پڙهڻَ جِي گريون تيارِي،
 ديسَ جِي ٿيندي ناماچاري ؛
 لَفْظَ پڙهون ٿا سَولا سَولا،
 گيتَ سِڪُون ٿا مَنِڙا مَنِڙا ؛
 راندِ گندي ٿا علمُ پرايون،
 علمُ پرايون، سَمجھهَ وَڌايون ؛
 سُهڻا، مَنِڙا، نَنِڊڙا ٻارَ،
 آسَ وَطَنَ جِي ۽ آڌارَ.

شيخ عبداللہ احمد

* ٻارن کي بيت زباني ياد ڪرايو وڃي ۽ ڪورس ۾ چورايو وڃي.

استاد لاجپت
 هدايت

ليکڻ ۾ اکر جون مختلف صورتون

اڪر	منڊ واري شڪل	ڀڄ واري شڪل	ڀڄاري واري شڪل
ڪ	ڪ	ڪ	ڪ
ک	ک	ک	ک
گھ	گھ	گھ	گھ
ل	ل	ل	ل
م	م	م	م
ن	ن	ن	ن
و	و	و	و
ھ	ھ	ھ	ھ
ء	ء	ء	ء
ي	ي	ي	ي

اڪر	منڊ واري شڪل	ڀڄ واري شڪل	ڀڄاري واري شڪل
ا	ا	ا	ا
ب	ب	ب	ب
ج	ج	ج	ج
د	د	د	د
ر	ر	ر	ر
س	س	س	س
ص	ص	ص	ص
ط	ط	ط	ط
ع	ع	ع	ع
ف	ف	ف	ف

ليکڻ ۾ ڏنل اکرن جي مختلف صورتون مطابق پوري پتي الف کان ي تائين سمجھائي وڃي.

استاد لاءِ
هدايت:

اُستادن لاءِ هدايتون

(۱) ٻوليءَ ۾ ننڍي ۾ ننڍو مڪمل جزو ڄميو آهي. پر ٻار ٻولي آوازن ذريعي سکي ٿا. ان ڪري هي ٻاراڻو ڪتاب اکرن ۽ آوازن واري طريقي تي رٿيو ويو آهي. البتہ هن ڪتاب جي پڙهڻ ۽ لکڻ جو سڌو رستو، جملن سان شروع ڪيو ويو آهي. ڪتاب جي منڍ ۾ جيڪا الف-ب جي رنگين تختي ڏنل آهي، اکر جي ٻن تصويرن سان، ان جي مشاهدي بعد الف-ب ۽ آوازن جي پتي شاگردن کي ڪتاب جي شروع ڪرڻ کان اڳ ۾ سڀڪارڻي آهي. ان سان گڏ اکر لکڻ جي مشق پڻ ڏني وئي آهي. آخر ۾ لکڻ ۾ اکر جون مختلف صورتون ڏنل آهن، ته جيئن استاد سولائيءَ سان شاگردن کي سمجهائي سگهي.

(۲) اسان جي اسڪولن ۾ پڻ استاد شاگردن کي اکرن واري طريقي سان پڙهائين ٿا.

(۳) اوائلِي سبقن ۾ خاص طرح، جملن جي امدادي لفظن (هيءُ آهي ۽ آهن وغيره) جي لکڻ تي ٻنهي نه ۽ سڃاڻڻ تي بلڪل ٿورو زور ڏيڻو آهي. اهي لفظ ٻار ٻار ٻڌڻ ۽ ڏسڻ سان اڳتي هلي، ٻار از خود سکي ويندا. بنيادي لفظ ۽ ان جي آوازن جي پڙهڻ ۽ لکڻ تي ئي خاص زور ڏيڻو آهي.

(۴) جيئن ته هي ڪتاب بنيادي اهميت رکي ٿو، ان ڪري ان جي ڪامياب پڙهائيءَ تي، استاد جيترو هوش ۽ جيتري محنت صرف ڪندو، اوترو ان مان کيس ۽ ٻارن کي فائدو حاصل ٿيندو.

هن ڪتاب جا سڀ حق ۽ واسطا سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ، ڄام شوري وٽ محفوظ آهن.
 سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ جو تيار ڪرايل ۽ سنڌ حڪومت جي تعليم ۽ خواندگيءَ واري
 کاتي جي مراسلي NO:SO(B&U) 6-60/2005 تاريخ 21-03-2013 موجب سنڌ صوبي جي
 سڀني پرائمري اسڪولن لاءِ واحد درسي ڪتاب طور منظور ڪيل.
 بيورو آف ڪريڪيولم سنڌ، پاران جوڙيل نصابي ڪتابن جي
 جائزي واري صوبائي ڪاميٽيءَ جو چڪاسيل.

قومي ترانو

پاڪ سرزمين شاد باد ڪشورِ حسين شاد باد
 تونشانِ عزمِ عالي شان ارضِ پاڪستان
 مرڪزِ يقين شاد باد
 پاڪ سرزمين ڪانظام قوتِ اخوتِ عوام
 قوم، ملڪ، سلطنت پائنده تابنده باد
 شاد باد منزلِ مُراد
 پرچمِ ستاره و هلال رهبرِ ترقي و ڪمال
 تيجانِ ماضي، شانِ حال جانِ استقبال
 سايهٽ خداي ذوالجلال

50856

ڪوڊ نمبر 37		سلسليوار نمبر	
قيمت	تعداد	ڇاپو	ڇپجڻ جو مهينو ۽ سال
31.85		First	April 2013

100000

پڙهندڙ نسل . پ ن

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين ”آداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻڪ ”لڙهندڙ نسل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دور جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ ئي لکيو:

انڌي ماءُ جڻيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ

ايندڙ نسل سمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي آداس، لڙهندڙ، ڪڙهندڙ، ڪڙهندڙ، ڇرندڙ، ڪرندڙ، اوسيئڙو ڪندڙ، پاڙي، ڪاڻو، پاڇوڪڙ، ڪاوڙيل ۽ وڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سگهجي ٿو، پر اسان انهن سڀني وچان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان ڪڍي ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ٺاهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وڌڻ، ويجهڻ ۽ هڪ ٻئي کي ڳولي سھڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻڻ جي آس رکون ٿا.

پڙهندڙ نسل (پن) ڪا به تنظيم ناهي. اُن جو ڪو به صدر، عهديدار يا پايو وجهندڙ نه آهي. جيڪڏهن ڪو به شخص اهڙي دعويٰ ڪري ٿو ته پڪ ڄاڻو ته اهو ڪوڙو آهي. نه ئي وري پن جي نالي کي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو ته پڪ ڄاڻو ته اهو به ڪوڙو آهي.

جهڙيءَ طرح وڻن جا پن ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اهڙيءَ طرح پڙهندڙ نسل وارا پن به مختلف آهن ۽ هوندا. اهي ساڳئي ئي وقت آداس ۽ پڙهندڙ، ڇرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وڙهندڙ ۽ پڙهندڙ به ٿي سگهن ٿا. ٻين لفظن ۾ پن ڪا خصوصي ۽ تالي لڳل Exclusive Club نه آهي.

ڪوشش اها هوندي ته پن جا سڀ ڪم ڪار سھڪاري ۽ رضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي ته ڪي ڪم اجرتي بنيادن تي به ٿين. اهڙي حالت ۾ پن پاڻ هڪٻئي جي مدد ڪرڻ جي اصول هيٺ ڏي وٺ ڪندا ۽ غير تجارتي non-commercial رهندا. پنن پاران ڪتابن کي ڊجيٽائيز digitize ڪرڻ جي عمل مان ڪو به مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نه ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊجيٽائيز ڪرڻ کان پوءِ اهم مرحلو ورهائڻ distribution جو ٿيندو. اهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو ته ڀلي ڪمائي، رڳو پنن سان اُن جو ڪو به لاڳاپو نه هوندو. پنن کي کليل اکرن ۾ صلاح ڏجي ٿي ته هو وس پٽاندڙ وڌ کان وڌ ڪتاب خريد ڪري ڪتابن جي ليگن، ڇپائيندڙن ۽ ڇاپيندڙن کي همٿائين. پر ساڳئي وقت علم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪنهن به رڪاوٽ کي نه مڃن.

شيخ آياز علم، ڄاڻ، سمجھ ۽ ڏاهپ کي گيت، بيت، سٺ، ڀڪار سان تشبيه ڏيندي انهن سڀني کي
بمن، گولين ۽ بارود جي مد مقابل بيهاريو آهي. آياز چوي ٿو ته:
گيت به ڄڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪرن ٿا.

... ..

ڄڻ ڄڻ جاڙ وڌي ٿي جڳ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ ڇڏن ٿا؛
ريٽيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موتي منجهه پهڙ ڇڏن ٿا؛

... ..

ڪالهه هيا جي **سُرخ گلن** جيئن، اڄڪلهه **نيلا پيلا** آهن؛
گيت به ڄڻ گوريلا آهن.....

... ..

هي بيت اٿي، هي بم- گولو،

جيڪي به کڻين، جيڪي به کڻين!

مون لاءِ ٻنهي ۾ فرق نه آ، هي بيت به بم جو ساٿي آ،

جنهن رڻ ۾ رات ڪيا راڙا، تنهن هڏ ۽ چم جو ساٿي آ -

ان حساب سان اڻڄاڻائي کي پاڻ تي اهو سوچي مڙهڻ ته ”هاڻي ويڙهه ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري
پڙهڻ تي وقت نه وڃايو“ نادانيءَ جي نشاني آهي.

پڻ جو پڙهڻ عام ڪتابي ڪيڙن وانگر رڳو نصابي ڪتابن تائين محدود نه هوندو. رڳو نصابي
ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر کڄي ويندي ۽ نتيجي طور
سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڻڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پڻ نصابي ڪتابن سان
گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي
بهر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پڙهندڙ سُئل جا پڻ سڀني کي **ڇو، ڇا، ۽ ڪيئن** جهڙن سوالن کي هر بيان تي لاڳو ڪرڻ جي
کوٺ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جواب ڳولڻ کي نه رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اٽل
گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي
ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان به پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي ان سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا،
بس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور
نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون پاڪي پائي چيو ته ”منهنجا پيءُ

پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پڻ پڻ جو پڙلاءُ.“

- آياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)